

Р.П. Даниляк

**Філософія:
методичні рекомендації**

НБ ПНУС

m5476

Крибарнатський національний університет
Імені Василя Стефаника
код 02125266
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Інв. №

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

Р.П. Даниляк

**Філософія:
методичні рекомендації**

Івано-Франківськ
Симфонія форте
2014

УДК 1(07)
ББК 87я73
Д 18

Рецензенти:

Гайналь Т.О., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та соціології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Пушик П.В., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та соціології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Розглянуто і рекомендовано до друку Вченою радою філософського факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Протокол №5 від 29 листопада 2013 року.

Даниляк Р.П.

Д 18 Філософія: методичні рекомендації / Р.П. Даниляк. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. – 44 с.

У методичних рекомендаціях до дисципліни „Філософія” містяться вказівки щодо підготовки до семінарських занять для студентів напряму підготовки 6.030101 „Соціологія”. До змісту включено короткий огляд лекційного матеріалу та завдання до самостійної роботи, визначення ключових понять до кожної теми, що розглядається на семінарських заняттях, рекомендована література для вивчення предмета.

УДК 1(07)
ББК 87я73

© Даниляк Р.П., 2014

ЗМІСТ

Вступ	4
Тематичний план дисципліни	6
Зміст лекційного курсу	7
Плани семінарських занять	10
Програмові вимоги	23
Тестові завдання.....	24
Додаток	40
Список рекомендованої літератури.....	41

ВСТУП

Предмет „Філософія” читається студентам першого курсу напряму підготовки 6.030101 „Соціологія”. Передбачається, що студентами вже прослухано курс історії філософії. Беручи до уваги останнє, в межах лекційного викладу та семінарської практики з „Філософії” акцент робиться не на історико-філософській складовій напрямів думки, а на поглибленому опрацюванні ключових ідей та понять, аналізі сучасних підходів до найважливіших філософських проблем.

Курс лекцій присвячено актуальному стану розвитку філософських уявлень про буття, свідомість, пізнання та, зокрема, його науковий вид, метод, людину, культуру та цивілізацію, цінності, техніку, суспільство та історичний процес. Зміст семінарських занять цілком корелює з лекційним матеріалом, оскільки їхня мета полягає у поглибленому вивченні матеріалу, що, як передбачається, дозволить студентам виробити власну світоглядну позицію. Завдання, які покликана вирішити пропонована дисципліна, включають не лише засвоєння певних знань з таких галузей філософії, як онтологія, гносеологія, методологія, філософська антропологія, філософія культури, історії та техніки, аксіологія, соціальна філософія, але й набуття студентами вмінь опрацьовувати першоджерела та коментаторську літературу, критично мислити та висловлювати свою точку зору, застосовувати отриману інформацію при аналізі суспільних явищ в межах професійної підготовки фахівця-соціолога.

Семінарські заняття з філософії відбуваються в режимі усного опитування з питань, які стосуються розглядуваної теми. Окремі заняття присвячені розгляду запропонованих уривків першоджерел та коментаторських публікацій, а тому передбачається спільне обговорення їхнього змісту та проблемних місць, дискусії з приводу приведених у публікаціях позицій.

Окрім лекційних та семінарських занять, вивчення предмета „Філософія” передбачає виконання кількох письмових робіт у вигляді тестів, перелік яких запропоновано для ознайомлення та самостійного опрацювання в запропонованих методичних рекомендаціях. Для самоперевірки також наявні правильні відповіді тестового контролю.

Важливим для професійного вдосконалення майбутнього соціолога є засвоєння загальнонаукової термінології. До кожної теми семінарів передбачене опанування відповідними термінами. Контроль за виконанням такого виду роботи здійснюється шляхом вибіркового усного опитування.

Всі оцінки фіксуються у журналі обліку та успішності студентів у вигляді „5”, „4”, „3”, „2”.

Оцінка з предмета виставляється на підставі бала поточної успішності (ПУ) та бала за екзаменаційну роботу (ЕР).

У свою чергу, бал за поточну успішність є середнім арифметичним з усіх оцінок, отриманих впродовж семінарських занять, помноженим на 10 (десять). Таким чином, максимальний бал поточної успішності складає 50 (п'ятдесят). Відповідно до п.4.2. „Порядку організації та проведення оцінювання успішності

студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника”. мінімальна кількість балів, з якою студент може бути допущеним до складання екзамену, дорівнює 25 (двадцяти п'яти).

Максимальний бал за екзаменаційну роботу складає 50 (п'ятдесят). Таким чином, оцінка з предмета виставляється за 100-бальною шкалою.

Приклад:

Середнє арифметичне за ПУ: $4+3+4+5+3=19/5=3,8$

Бал за ПУ: $3,8 \times 10=38$

Бал за ЕР: 34

Оцінка з предмета: $38+34=72$.

Співвідношення університетської (100-бальної), національної („відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”) шкал та літерної шкали Європейської системи трансферу оцінок (ECTS) таке:

90-100 балів – „відмінно” („5”) – A

80-89 балів – „добре” („4”) – B

70-79 балів – „добре” („4”) – C

60-69 балів – „задовільно” („3”) – D

50-59 балів – „задовільно” („3”) – E

26-49 балів – „незадовільно (з можливістю перездачі)” („2”) – FX

0-25 балів – „незадовільно (з повторним вивченням дисципліни)” („2”) – F.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1.	Філософія як історичний тип світогляду	2	2	4
2.	Філософське розуміння поняття „буття”	4	2	4
3.	Філософські проблеми вивчення свідомості	2	4	4
4.	Проблема пізнання у філософії	4	4	4
5.	Наука як предмет філософського аналізу	4	4	4
6.	Поняття методу і методології	4	4	4
7.	Людина як предмет філософського розгляду	2	2	4
8.	Цінності як предмет філософського осмислення	2	2	4
9.	Філософське тлумачення явища культури	2	2	4
10.	Техніка як предмет філософського пізнання	2	2	4
11.	Філософські підходи до феноменів суспільства та історичного розвитку	4	4	4
Разом:		32	32	44
		108		

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Тема 1. Філософія як історичний тип світогляду*Зміст лекції*

Особливості становища людини у світі та необхідність її самовизначення. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія: їхнє співвідношення. Спільні та відмінні риси філософії та науки, філософії та мистецтва, філософії та релігії. Характерні риси філософського знання. Структура і функції філософії.

Тема 2 . Філософське розуміння поняття „буття”*Зміст лекції*

Відмінності між метафізикою та онтологією. Сутність онтологічної проблематики. Основні онтологічні проблеми. Фундаментальність категорії буття. Труднощі визначення поняття „буття”. Якісні (матеріалізм, ідеалізм) та кількісні (монізм, плюралізм) інтерпретації субстанції, зміст дуалістичної позиції. Річ, властивість, відношення. Простір та час. Причина та наслідок. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття. Характеристики буття в сучасній науковій картині світу.

Тема 3. Філософські проблеми вивчення свідомості*Зміст лекції*

Поняття свідомості та перешкоди її раціонального осмислення. Найважливіші ознаки (прояви) свідомості: їхній зміст та значущість. Теорії походження свідомості: зміст релігійної, еволюційної, субстанційної, дуалістичної, трудової та теорії єдиного інформаційного поля. Переваги та недоліки теорій походження свідомості. Структура свідомості: рівні свідомості, сфери свідомості та її складові.

Тема 4. Проблема пізнання у філософії*Зміст лекції*

Співвідношення понять „гносеологія” та „епістемологія”. Базові гносеологічні проблеми. Поняття пізнання, його суб’єкта та об’єкта. Співвідношення суб’єкта та об’єкта. Види пізнання (екстрасенсивне, життєво-досвідне, ігрове, міфологічне, релігійне, художньо-образне, філософське). Рівні та форми пізнання. Взаємозв’язок рівнів пізнання. Істина як філософська проблема. Формальне та змістовне визначення істини. Класичні та неklasичні теорії

істини: їхній зміст, переваги та недоліки. Фактори соціальної детермінації істини.

Тема 5. Наука як предмет філософського аналізу

Зміст лекції

Критерії розмежування наукового та позанаукового пізнання. Поняття та різновиди ненаукового пізнання (донаукове, паранаукове, псевдонаукове, спеціально-ненаукове): особливості та зразки. Процесуальні риси наукового пізнання та критерії науковості. Рівні, форми, завдання, результати та методи наукового пізнання. Види наукового знання за різними підставами класифікації. Особливості технічних та інструментальних наук. Природничо-наукове та соціогуманітарне пізнання.

Тема 6. Поняття методу і методології

Зміст лекції

Поняття методу, методології та методики. Співвідношення методу та суб'єкта, методу та об'єкта. Відмінність методу від інших інструментів пізнавальної діяльності. Складові методу. Властивості методу. Класифікація методів. Поняття діалектики. Діалектика як метод та світоглядний принцип. Закони діалектики. Співвідношення діалектики з метафізикою, софістикою, еклектикою, релятивізмом та догматизмом.

Тема 7. Людина як предмет філософського розгляду

Зміст лекції

Труднощі визначення поняття „людина”. Співвідношення понять “людина – індивід – особа – особистість – індивідуальність”: вроджене та набуте у статусі людини. Діадична й тріадична моделі людини. Стратегії інтерпретації людини: натуралізаторська, екзистенціально-персоналістська, раціоналістична, соціологізаторська. Сутнісні риси людини. Креаціоністська, трудова, ігрова, психоаналітична, семіотична версії антропосоціогенезу.

Тема 8. Цінності як предмет філософського осмислення

Зміст лекції

Поняття цінностей. Широке та вузьке тлумачення поняття „цінність”. Подвійний характер цінностей. Найважливіші характеристики цінностей. Класифікація цінностей за різними підставами. Цінності індивідуального буття.

Свобода як людська цінність. Різновиди свободи: позитивна й негативна, свобода волі, свобода совісті та ін.

Тема 9. Філософське тлумачення явища культури

Зміст лекції

Усвідомлення кризи культури як поштовх до вивчення її сутності. Зміст явища „криза культури”. Сучасні проблеми філософського розуміння культури. Труднощі з визначенням поняття „культура”. Суттєві ознаки культури. Вихідні характеристики цивілізації. Співвідношення культури та цивілізації. Глобальні проблеми сучасної цивілізації: класифікація проблем, їхній зміст, можливі шляхи подолання.

Тема 10. Техніка як предмет філософського пізнання

Зміст лекції

Проблемне поле філософії техніки. Значущість питання про техніку у філософії ХХ ст. Складові філософії техніки. Поняття техніки та технології. Елементи техніки. Оцінка впливу техніки на суспільний розвиток: технократизм, технофобія та нейтральне ставлення. Етапи розвитку техніки та технології. Їхній зв'язок з історією розвитку суспільства та культури.

Тема 11. Філософські підходи до феноменів суспільства та історичного розвитку

Зміст лекції

Поняття суспільства. Суспільство як система. Складові (сфери) суспільства. Проблема співвідношення індивіда та суспільства: огляд основних позицій. Історія як предмет філософського осмислення. Найважливіші проблеми філософії історії: спрямованість історії, субстанційність історії, сенс історії та можливість її завершення. Філософія історії про суб'єкт, чинники та рушійні сили історії.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Філософія як історичний тип світогляду

1. Особливості становища людини у світі та необхідність її самовизначення.
2. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія.
3. Особливості історичного формування філософії та характерні риси філософського мислення.
4. Структура і функції філософського знання.

Терміни:

1. Онтологія – філософська дисципліна, яка вивчає буття.
2. Метафізика – філософська дисципліна, пріоритетним предметом якої є надчуттєве буття (зокрема, душа, Бог, світ взагалі).
3. Гносеологія – філософська дисципліна, яка вивчає пізнання.
4. Аксиологія – філософська теорія цінностей.
5. Логіка – філософська дисципліна, яка вивчає закони і форми мислення.
6. Етика – філософська дисципліна, яка вивчає мораль.
7. Естетика – філософська дисципліна, яка вивчає прекрасне.
8. Дискурсивний – впорядкований, послідовний, аргументований, обґрунтований, несуперечливий, доказовий. Тип мислення, притаманний філософії та науці.

Література до теми:

1. Киричок О.Б. Філософія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 381с.
2. Пазенок В.С. Філософія : навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2008. – 280 с.
3. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: Магнолія плюс; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506 с.
4. Подольська Є.А. Філософія. Підручник. – К.: Фірма „Інкос”, Центр навчальної літератури, 2006. – 704 с.
5. Причепій Є.М. Філософія : підручник / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – К.:Академвидав, 2006. –592 с.
6. Філософія: Навч. посіб. / Л. Губерський, І. Надольний, В. Андрущенко та ін.; за ред. І. Надольного. – К.: Вікар, 2008. – 534 с.

Тема 2. Філософське розуміння поняття „буття”

1. Сутність онтологічної проблематики. Основні онтологічні проблеми.
2. Якісні та кількісні інтерпретації субстанції.

3. Річ, властивість, відношення. Простір та час. Причина та наслідок.
4. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття.

Терміни:

1. Метафізика – світоглядно-методологічний принцип, згідно з яким світ у своїй основі є незмінним, єдиним і статичним.
2. Діалектика – світоглядно-методологічний принцип, згідно з яким світ у своїй основі є мінливим, багатоманітним і динамічним.
3. Субстанція – підстава, те, що лежить в основі світобудови.
4. Монізм – світоглядно-методологічний принцип, згідно з яким існує лише одна субстанція, до якої можна звести всі явища світу (наприклад, Бог).
5. Плюралізм – світоглядно-методологічний принцип, згідно з яким існує безліч субстанцій, які не можна звести до єдиної основи.
6. Дуалізм – світоглядно-методологічний принцип, згідно з яким існує дві субстанції (наприклад, матеріальна і духовна).
7. Матеріалізм – світоглядно-методологічний принцип, згідно з яким субстанція є матерією (або передуює ідеї).
8. Ідеалізм – світоглядно-методологічний принцип, згідно з яким субстанція є ідеєю чи духом (або передуює матерії).
9. Динамічний – той, що пов'язаний з рухом; рухливий.
10. Статичний – той, що пов'язаний зі сталістю; сталий, нерухомий.
11. Ієрархічний – той, що передбачає існування різних рівнів дечого, при якому одні рівні підпорядковуються іншим.
12. Дуалістичний – подвійний.
13. Плюральний – множинний.
14. Мікросвіт – світ малих часток речовини (молекул, атомів, бактерій тощо).
15. Макросвіт – світ тіл, які можуть бути досягнуті органами чуття.
16. Мегасвіт – світ космічних процесів.

Завдання до семінарського заняття:

З'ясувати значення термінів, зафіксувати їх у конспекті: меризм, холізм, детермінізм, індетермінізм, субстанційна концепція простору та часу, реляційна концепція простору та часу.

Література до теми:

1. Бучило Н.Ф. Філософія. Учебное пособие / Н.Ф.Бучило, А.Н.Чумаков. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 447 с.
2. Гусев В.І. Вступ до метафізики: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2004. – 488 с.
3. Иванов А.В., Миронов В.В. Университетские лекции по метафизике. – М.: „Современные тетради”, 2004. – 647 с.

4. Кальной И.И. Философия. Учебное пособие. – Симферополь: Бизнес-Информ, 2002. – 448 с.
5. Кармин А.С., Бернацкий Г.Г. Философия. – СПб.: Изд-во ДНК, 2001. – 536 с.
6. Миронов В.В., Иванов А.В. Онтология и теория познания: Учебник. – М.: Гардарики, 2005. – 447 с.
7. Новая философская энциклопедия: В 4 т. / Ин-т философии РАН. – М.: Мысль, 2010.
8. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: Магнолія плюс; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506 с.
9. Философия: учебник / под ред. А.Ф.Зотова, В.В.Миронова, А.В.Разина. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический проект, 2009. – 688 с.
10. Філософія: Навч. посіб. / Л. Губерський, І. Надольний, В. Андрущенко та ін.; за ред. І. Надольного. – К.: Вікар, 2008. – 534 с.

Тема 3. Філософські проблеми вивчення свідомості

1. Сутнісні ознаки свідомості: їхній зміст та значення.
2. Аналіз та оцінка основних концепцій походження свідомості.
3. Структура свідомості.

Терміни:

1. Інстинкт – програма поведінки, що закладена у тваринному організмі та передається спадково-генетичним шляхом.
2. Соціокультурний – той, що пов'язаний із суспільними та культурними процесами.
3. Ідеалізація – уявлення про об'єкт в такому вигляді, в якому він не існує в дійсності.
4. Мова – знакова система.
5. Мовлення – психічний процес, який полягає в оперуванні мовою як знаковою системою.
6. Субстанційний – підставовий.
7. Еволюційний (еволюція) – той, який пов'язаний з поступовим (без різких змін та стрибків) розвитком (процес поступового розвитку).
8. Інтелект – розум.

Література до теми:

1. Гусев В.І. Вступ до метафізики : навч. посібник. – К.: Либідь, 2004. – 488с.
2. Данильян О.Г. Основи філософії : навч. посібник / О.Г.Данильян, В.М.Тараненко. – Харків: Право, 2003. – 352 с.

3. Данильян О.Г. Философия : учебник / О.Г.Данильян, В.М.Тараненко. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 512 с.
4. Иванов А.В., Миронов В.В. Университетские лекции по метафизике. – М.: „Современные тетради“, 2004. – 647 с.
5. Кармин А.С., Бернацкий Г.Г. Философия. – СПб.: Изд-во ДНК, 2001. – 536 с.
6. Лекторский В.А. Эпистемология классическая и неклассическая. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 256 с.
7. Миронов В.В., Иванов А.В. Онтология и теория познания: Учебник. – М.: Гардарики, 2005. – 447 с.
8. Новая философская энциклопедия: В 4 т. / Ин-т философии РАН. – М.: Мысль, 2010.
9. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: Магнолія плюс; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506с.
10. Философия: учебник / под ред. А.Ф.Зотова, В.В.Миронова, А.В.Разина. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический проект, 2009. – 688 с.
11. Філософія: Навч. посіб. / Л. Губерський, І. Надольний, В. Андрущенко та ін.; за ред. І. Надольного. – К.: Вікар, 2008. – 534 с.

Тема 4. Проблема пізнання у філософії

1. Поняття пізнання, його суб'єкта та об'єкта. Базові гносеологічні проблеми.
2. Види пізнання.
3. Рівні та форми пізнання.
4. Істина як філософська проблема. Теорії істини.
5. Фактори соціальної детермінації істини.

Терміни:

1. Суб'єкт – той, хто здійснює пізнання та діяльність.
2. Об'єкт – те, що пізнається або над чим здійснюється дія.
3. Адекватний – той, що відповідає обставинам, часу тощо (відповідний).
4. Стереотип – сприйняття, мислення або поведінкова звичка; звичне сприйняття деяких явищ.
5. Інтеріоризація – психічний процес, який полягає у внутрішньому засвоєнні та перетворенні зовнішніх (наприклад, соціокультурних) явищ.
6. Формалізований – викладений у символічній формі (наприклад, через математичні формули).
7. Альтернативний – інший можливий (спосіб, шлях, рішення тощо).
8. Раціональний – пов'язаний з розумом.
9. Істина – цінність суб'єкт-об'єктного відношення, культурна універсалія, призначена для оцінки співвідношення знання з предметною дійсністю та процесом мислення.
10. Кореспондентський – відповідний.

11. Когерентний – узгоджений.
12. Прагматичний – практично зорієнтований.
13. Конвенційний – заснований на угоді, договорі.

Література до теми:

1. Баранец Н.Г. Философия науки (учебник для аспирантов). – Ульяновск: Издатель Качалин Александр Васильевич, 2013. – 318 с.
2. Иванов А.В., Миронов В.В. Университетские лекции по метафизике. – М.: „Современные тетради”, 2004. – 647 с.
3. Кармин А.С., Бернацкий Г.Г. Философия. – СПб.: Изд-во ДНК, 2001. – 536 с.
4. Лекторский В.А. Эпистемология классическая и неклассическая. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 256 с.
5. Миронов В.В., Иванов А.В. Онтология и теория познания: Учебник. – М.: Гардарики, 2005. – 447 с.
6. Новая философская энциклопедия: В 4 т. / Ин-т философии РАН. – М.: Мысль, 2010.
7. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: Магнолія плюс; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506с.
8. Философия и методология познания: Учебник для магистров и аспирантов / Под общ. и науч. ред. В. Л. Обухова, Ю. Н. Солонина, В. П. Сальникова и В. В. Васильковой. – СПб.: Фонд поддержки науки и образования в области правоохранительной деятельности „Университет”, 2003. – 560 с.
9. Философия: учебник / под ред. А.Ф.Зотова, В.В.Миронова, А.В.Разина. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический проспект, 2009. – 688 с.
10. Філософія: Навч. посіб. / Л. Губерський, І. Надольний, В. Андрущенко та ін.; за ред. І. Надольного. – К.: Вікар, 2008. – 534 с.

Тема 5. Наука як предмет філософського аналізу

1. Поняття та різновиди ненаукового пізнання.
2. Процесуальні риси наукового пізнання та критерії науковості.
3. Рівні, форми, завдання, результати та методи наукового пізнання.
4. Види наукового знання. Природничо-наукове та соціогуманітарне пізнання.

Терміни:

1. Донауковий – гой, що виступає підставою наукового.
2. Паранауковий – несумісний з відомими пізнавальними стандартами.
3. Псевдонауковий (квазінауковий) – той, що будується на свідомому використанні помилкового знання.
4. Експліцитність – здатність знання виражатися у явному для інших суб'єктів вигляді.

5. Референтність – можливість застосувати знання до деякої предметної області.
6. Фальсифікованість – теоретична можливість заперечення наукової теорії емпіричним експериментом.
7. Феноменалістський – той, що пов'язаний із описом явища.
8. Есенціалістський – той, що пов'язаний із описом сутності.
9. Дескриптивний – описовий.
10. Прескриптивний – нормативний; той, що спонукає до виконання чого.
11. Редукція – зведення до чого єдиного.
12. Каузальний – причинно-наслідковий.

Література до теми:

1. Баранец Н.Г. Философия науки (учебник для аспирантов). – Ульяновск: Издатель Качалин Александр Васильевич, 2013. – 318 с.
2. Будко В. В. Философия науки: Учебное пособие / В. В. Будко. – Харьков: Консум, 2005. – 268 с.
3. Микешина Л. А. Философия науки: Современная эпистемология. Научное знание в динамике культуры. Методология научного исследования: учеб. пособие / Л. А. Микешина. – М.: Прогресс-Традиция; МПСИ; Флинта, 2005. – 464 с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / Петрушенко В. Л. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: „Магнолія плюс”; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506 с.
5. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки: підручник для студ. вищих навч. закл. / Е.П.Семенюк, В.П.Мельник. – Львів: Світ, 2006. – 152 с.
6. Ушаков Е. В. Введение в философию и методологию науки: Учебник / Е. В. Ушаков. – М.: Издательство „Экзамен”, 2005. – 528 с. – (Серия „Учебник для вузов”).
7. Философия и методология познания: Учебник для магистров и аспирантов / Под общ. и науч. ред. В. Л. Обухова, Ю. Н. Солонина, В. П. Сальникова и В. В. Васильковой. – СПб.: Фонд поддержки науки и образования в области правоохранительной деятельности „Университет”, 2003. – 560 с.
8. Философия науки в вопросах и ответах: Учебное пособие для аспирантов / В. П. Кохановский [и др.]. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 352 с. – (Высшее образование).
9. Философия науки: учеб. пособие для вузов / под ред. С. А. Лебедева. – Изд. 5-е, перераб. и доп. – М.: Академический Проект; Альма Матер, 2007. – 731 с. – („Gaudemus”).
10. Цофнас А.Ю. Гносеология: Учебное пособие. – К.: Алерта, 2005. – 232 с.
11. Штанько В. И. Философия и методология науки. Учебное пособие для аспирантов и магистрантов естественнонаучных и технических вузов / В. И. Штанько. – Харьков: ХНУРЭ, 2002. – 292 с.

Тема 6. Поняття методу і методології

1. Поняття методу, методології та методики.
2. Складові методу. Властивості методу.
3. Класифікація методів.
4. Поняття діалектики.

Терміни:

1. Метод – шлях, спосіб вирішення практичних і теоретичних завдань.
2. Методологія – сукупність методів; наука про метод.
3. Методика – сукупність методів, які застосовуються в конкретній ситуації пізнання та діяльності.
4. Алгоритм – послідовність одноманітних дій, яка з необхідністю приводить до очікуваного результату.
5. Детермінованість – наявність причинно-наслідкового зв'язку, залежність від дечого, визначеність.
6. Гіпотеза – припущення.
7. Евристичний – пов'язаний з активізацією творчого процесу, скороченням шляху вирішення складних пошукових завдань.
8. Софістика – це навмисне свідоме застосування в доведенні, суперечках, роздумах явно хибних тверджень або висновків, які часто є правильними з формального боку.
9. Релятивізм – світоглядна позиція, яка заперечує абсолютність істини, вважаючи, що будь-яка істина є відносною.
10. Догматизм – протилежний до релятивізму і наполягає на необхідності сталого, абсолютного знання.
11. Еклектика – це поєднання різнорідних елементів.

Завдання до семінарського заняття:

Завдання 1: підготуватися до тесту на темах „Філософське розуміння поняття „буття”, „Філософські проблеми вивчення свідомості”, „Проблема пізнання у філософії”, „Наука як предмет філософського аналізу”, „Поняття методу і методології”.

Завдання 2: підготуватися до усного опитування на всіх термінах до відповідних тем.

Література до теми:

1. Будко В. В. Філософія науки: Учебное пособие / В. В. Будко. – Харьков: Консум, 2005. – 268 с.
2. Микешина Л. А. Філософія науки: Современная эпистемология. Научное знание в динамике культуры. Методология научного исследования: учеб.

пособие / Л. А. Микешина. – М.: Прогресс-Традиция; МПСИ; Флинта, 2005. – 464 с.

3. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / Петрушенко В. Л. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: „Магнолія плюс”; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506 с.
4. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки: підручник для студ. вищих навч. закл. / Е.П.Семенюк, В.П.Мельник. – Львів: Світ, 2006. – 152 с.
5. Ушаков Е. В. Введение в философию и методологию науки: Учебник / Е. В. Ушаков. – М.: Издательство „Экзамен”, 2005. – 528 с. – (Серия „Учебник для вузов”).
6. Філософія и методология познания: Учебник для магистров и аспирантов / Под общ. и науч. ред. В. Л. Обухова, Ю. Н. Солонина, В. П. Сальникова и В. В. Васильковой. – СПб.: Фонд поддержки науки и образования в области правоохранительной деятельности „Университет”, 2003. – 560 с.
7. Філософія науки в вопросах и ответах: Учебное пособие для аспирантов / В. П. Кохановский [и др.]. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 352 с. – (Высшее образование).
8. Цофнас А.Ю. Гносеология: Учебное пособие. – К.: Алерта, 2005. – 232 с.
9. Штанько В. И. Філософія и методология науки. Учебное пособие для аспирантов и магистрантов естественнонаучных и технических вузов / В. И. Штанько. – Харьков: ХНУРЭ, 2002. – 292 с.

Тема 7. Людина як предмет філософського розгляду

1. Співвідношення понять “людина – індивід – особа – особистість – індивідуальність”.
2. Діадична й тріадична моделі людини. Стратегії інтерпретації людини.
3. Сутнісні риси людини.
4. Креаціоністська, трудова, ігрова, психоаналітична, семіотична версії антропосоціогенезу.

Терміни:

1. Людина – термін, що позначає вид у біологічній класифікації („*homo sapiens*”).
2. Індивід – окремий представник виду „людина розумна”.
3. Особа – людина як суб'єкт та об'єкт соціальних стосунків, носій певних соціальних ролей.
4. Особистість – людина, що усвідомлює власну унікальність, неповторність, власні вади і переваги, смаки, переконання тощо, відповідальність за свою діяльність.
5. Індивідуальність – такий рівень вияву особистості, коли людина не просто усвідомлює власне неповторне життєве завдання, але й намагається його реалізувати будь-якою ціною.

6. Натуралізаторський – той, що пов'язаний із наданням особливий значущості природним чинникам.
7. Креаціонізм – світоглядна позиція, яка вважає джерелом усього сушого акт божественного творення.
8. Семіотика – наука про знаки.

Література до теми:

1. Бучило Н.Ф. Философия. Учебное пособие / Н.Ф.Бучило, А.Н.Чумаков. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 447 с.
2. Данильян О.Г. Основи філософії: Навч. посібник / О.Г.Данильян, В.М.Тараненко. – Харків: Право, 2003. – 352 с.
3. Данильян О.Г. Философия: Учебник / О.Г.Данильян, В.М.Тараненко. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 512 с.
4. Кармин А.С., Бернацкий Г.Г. Философия. – СПб.: Изд-во ДНК, 2001. – 536 с.
5. Киричок О.Б. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 381с.
6. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / Петрушенко В. Л. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: „Магнолія плюс”; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506 с.
7. Подольська Є. А. Філософія. Підручник – К.: Фірма „Інкос”, Центр навчальної літератури, 2006. – 704 с.
8. Присухін С.І. Філософія: навч. посіб./ С.І.Присухін. – К.: КНЕУ, 2008. – 361, [7] с.
9. Присухін С.І. Філософія: Навч. посіб./ С.І.Присухін. – У 2 ч. – Ч.ІІ. Система філософії у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях. – К.: КНЕУ, 2006. – 168 с.
10. Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.П.Щерба, В.К.Щедрін, О.А.Заглада; За заг. ред. С.П.Щерби. – К.: МАУП, 2004. – 216 с.
11. Філософія: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / В.С.Стёпин [и др.]; под общ. ред. Я.С.Яскевич. – Минск: РИВШ, 2006. – 624 с.

Тема 8. Цінності як предмет філософського осмислення

1. Поняття цінностей. Подвійний характер цінностей.
2. Класифікація цінностей.
3. Цінності індивідуального буття. Свобода як людська цінність.

Терміни:

1. Цінності – найбільш значущі для людини стани досконалості певного буття, відносно яких відбувається оцінювання конкретних проявів такого буття.
2. Інтерсуб'єктивний – той, що належить до сфери прикладання зусиль кількох суб'єктів пізнання або діяльності.

3. Домінантний – той, що пов'язаний із переважанням над чимось.
4. Девіантний – пов'язаний із відхиленням від прийнятої норми.

Література до теми:

1. Бучило Н.Ф. Философия. Учебное пособие / Н.Ф.Бучило, А.Н.Чумаков. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 447 с.
2. Данильян О.Г. Философия: Учебник / О.Г.Данильян, В.М.Тараненко. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 512 с.
3. Кальной И.И. Философия. Учебное пособие. – Симферополь: Бизнес-Информ, 2002. – 448 с.
4. Киричок О.Б. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 381с.
5. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / Петрушенко В. Л. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: „Магнолія плюс”; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506 с.
6. Подольська Є. А. Філософія. Підручник – К.: Фірма „Інкос”, Центр навчальної літератури, 2006. – 704 с.
7. Присухін С.І. Філософія: навч. посіб./ С.І.Присухін. – К.: КНЕУ, 2008. – 361, [7] с.
8. Присухін С.І. Філософія: Навч. посіб./ С.І.Присухін. – У 2 ч. – Ч.ІІ. Система філософії у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях. – К.: КНЕУ, 2006. – 168 с.
9. Сілаєва Т.О. Філософія: Курс лекцій / Т.О.Сілаєва. – Тернопіль: СМП „Астон”, 2000. – 160 с.

Тема 9. Філософське тлумачення явища культури

1. Сучасні проблеми філософського розуміння культури. Суттєві ознаки культури.
2. Вихідні характеристики цивілізації. Співвідношення культури та цивілізації.
3. Глобальні проблеми сучасної цивілізації.

Терміни:

1. Європоцентричність – надання переваги тому, що має відношення до європейської культури; визнання європейської культури в якості найбільш досконалої та зразкової в порівнянні з іншими культурами.
2. Кіч – зразок масової мистецької продукції, який не володіє реальною історичною, художньою чи естетичною цінністю.
3. Глобалізація – здатність людства радикально впливати на планетарні економічні, політичні, культурні, соціальні та інші параметри.
4. Артефакт – штучно створений предмет, на противагу до того, що має природне походження.

5. Сакральність – утаємниченість, священність.
6. Профанність – спрошеність.
7. Утилітарність – корисність.
8. Уніфікація – зведення чогось різноманітного до єдиного стандарту.

Література до теми:

1. Бучило Н.Ф. Філософія. Учебное пособие / Н.Ф.Бучило, А.Н.Чумаков. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 447 с.
2. Данильян О.Г. Філософія: Учебник / О.Г.Данильян, В.М.Тараненко. – М: Изд-во Эксмо, 2005. – 512 с.
3. Киричок О.Б. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 381с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / Петрушенко В. Л. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: „Магнолія плюс”; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506 с.
5. Присухін С.І. Філософія: навч. посіб./ С.І.Присухін. – К.: КНЕУ, 2008. – 361, [7] с.
6. Присухін С.І. Філософія: Навч. посіб./ С.І.Присухін. – У 2 ч. – Ч.ІІ. Система філософії у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях. – К.: КНЕУ, 2006. – 168 с.
7. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки: підручник для студ. вищих навч. закл. / Е.П.Семенюк, В.П.Мельник. – Львів: Світ, 2006. – 152 с.
8. Філософія: Учебное пособие. 5-е изд. / под ред. проф. М.Н.Щербинина. – Тюмень: Издательство Тюменского государственного университета, 2010. – 388 с.

Тема 10. Техніка як предмет філософського пізнання

1. Проблемне поле філософії техніки. Значущість питання про техніку у філософії ХХ ст.
2. Поняття техніки та технології.
3. Оцінка впливу техніки на суспільний розвиток.

Терміни:

1. Техніка – сукупність допоміжних засобів діяльності.
2. Технологія – сукупність методів та інструментів для досягнення бажаного результату.
3. Футурологічний – пов’язаний із науковим прогнозуванням майбутнього.
4. Технократичний (технократизм) – світоглядний принцип, згідно з яким техніка визнається найважливішою підставою суспільного розвитку.
5. Технофобія – страх перед технікою.

Література до теми:

1. Бучило Н.Ф. Філософія. Учебное пособие / Н.Ф.Бучило, А.Н.Чумаков. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 447 с.
2. Некрасов С.И. Філософія науки и техники: тематический словарь справочник. Учебное пособие / Некрасов С.И., Некрасова Н.А. – Орёл: ОГУ, 2010. – 289 с.
3. Орешников И.М. Філософія науки и техники: Учеб. пособие. – Уфа: Изд-во УГНТУ, 1999. – 127 с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації / Петрушенко В. Л. – К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ-2000”, 2001. – 448 с.
5. Філософія: учебник / под ред. А.Ф.Зотова, В.В.Миронова, А.В.Разина. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический проект, 2009. – 688 с.
6. Філософія: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / В.С.Стёпин [и др.]; под общ. ред. Я.С.Яскевич. – Минск: РИВШ, 2006. – 624 с.

Тема 11. Філософські підходи до феноменів суспільства та історичного розвитку

1. Поняття суспільства. Суспільство як система. Складові суспільства.
2. Проблема співвідношення індивіда та суспільства.
3. Історія як предмет філософського осмислення.
4. Філософія історії про суб’єкт, чинники та рушійні сили історії.

Терміни:

1. Суспільство – форма спільної життєдіяльності людей, яка організована на засадах соціальних норм, структур та стандартів, а також у відповідності з вищими духовними орієнтаціями людини.
2. Атомізація – зменшення залежності між складовими дечого.
3. Інтеграція – процес об’єднання частин у ціле.
4. Циклічність – повторюваність.
5. Прогрес – рух вперед, вдосконалення.
6. Регрес – рух назад.
7. Амбівалентність – двозначність.

Література до теми:

1. Данильян О.Г. Основи філософії: Навч. посібник / О.Г.Данильян, В.М.Тараненко. – Харків: Право, 2003. – 352 с.
2. Данильян О.Г. Філософія: Учебник / О.Г.Данильян, В.М.Тараненко. – М: Изд-во Эксмо, 2005. – 512 с.
3. Кармин А.С., Бернацкий Г.Г. Філософія. – СПб.: Изд-во ДНК, 2001. – 536 с.

4. Киричок О.Б. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 381с.
5. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / Петрушенко В. Л. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: „Магнолія плюс”; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506 с.
6. Присухін С.І. Філософія: навч. посіб./ С.І.Присухін. – К.: КНЕУ, 2008. – 361, [7] с.
7. Присухін С.І. Філософія: Навч. посіб./ С.І.Присухін. – У 2 ч. – Ч.II. Система філософії у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях. – К.: КНЕУ, 2006. – 168 с.
8. Сілаєва Т.О. Філософія: Курс лекцій / Т.О.Сілаєва. – Тернопіль: СМП „Астон”, 2000. – 160 с.
9. Философия: учебник / под ред. А.Ф.Зотова, В.В.Миронова, А.В.Разина. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический проект, 2009. – 688 с.
10. Философия: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / В.С.Стёпин [и др.]; под общ. ред. Я.С.Яскевич. – Минск: РИВШ, 2006. – 624 с.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

1. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія.
2. Особливості історичного формування філософії та характерні риси філософського мислення.
3. Структура і функції філософського знання.
4. Сутність онтологічної проблематики. Основні онтологічні проблеми.
5. Якісні та кількісні інтерпретації субстанції.
6. Річ, властивість, відношення. Простір та час. Причина та наслідок.
7. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття.
8. Сутнісні ознаки свідомості: їхній зміст та значення. Структура свідомості.
9. Аналіз та оцінка основних концепцій походження свідомості.
10. Поняття пізнання, його суб'єкта та об'єкта. Базові гносеологічні проблеми.
11. Види пізнання.
12. Рівні та форми пізнання.
13. Істина як філософська проблема. Теорії істини.
14. Фактори соціальної детермінації істини.
15. Поняття та різновиди ненаукового пізнання.
16. Процесуальні риси наукового пізнання та критерії науковості.
17. Рівні, форми, завдання, результати та методи наукового пізнання.
18. Види наукового знання. Природничо-наукове та соціогуманітарне пізнання.
19. Поняття методу, методології та методики. Класифікація методів.
20. Складові методу. Властивості методу.
21. Поняття діалектики.
22. Співвідношення понять “людина – індивід – особа – особистість – індивідуальність”.
23. Діадична й тріадична моделі людини. Стратегії інтерпретації людини.
24. Сутнісні риси людини.
25. Креаціоністська, трудова, ігрова, психоаналітична, семіотична версії антропосоціогенезу.
26. Поняття цінностей. Подвійний характер цінностей. Класифікація цінностей.
27. Цінності індивідуального буття. Свобода як людська цінність.
28. Сучасні проблеми філософського розуміння культури. Суттєві ознаки культури.
29. Вихідні характеристики цивілізації. Співвідношення культури та цивілізації.
30. Глобальні проблеми сучасної цивілізації.
31. Проблемне поле філософії техніки. Значущість питання про техніку у філософії XX ст.
32. Поняття техніки та технології. Оцінка впливу техніки на суспільний розвиток.
33. Поняття суспільства. Суспільство як система. Складові суспільства.
34. Проблема співвідношення індивіда та суспільства.
35. Історія як предмет філософського осмислення.
36. Філософія історії про суб'єкт, чинники та рушійні сили історії.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Позначте правильні варіанти відповіді на питання позначкою „+”, а неправильні – позначкою „-”. Кожне питання містить і правильні, і неправильні варіанти (п’ять „+” або п’ять „-” неможливі).

1. Онтологічна проблема „частина-ціле” осмислюється в межах позицій:

- А) холізм
- Б) матеріалізм
- В) меризм
- Г) гедонізм
- Ґ) ідеалізм

2. Існують такі рівні буття:

- А) мікросвіт
- Б) мінісвіт
- В) мегасвіт
- Г) макросвіт
- Ґ) максісвіт

3. Основні онтологічні проблеми:

- А) співвідношення буття-небуття
- Б) співвідношення добра-зла
- В) співвідношення буття-сущого
- Г) співвідношення істинного-хибного
- Ґ) співвідношення існування-неіснування

4. Кількісними підходами до субстанції є:

- А) сервілізм
- Б) дуалізм
- В) плюралізм
- Г) антагонізм
- Ґ) монізм

5. Динамічність буття передбачає, що:

- А) розвиток постійний
- Б) сталість відносна
- В) сталість абсолютна
- Г) спокій абсолютний
- Ґ) спокій відносний

6. Основними формами буття слід вважати:

- А) неорганічну дійсність
- Б) буття природи
- В) органічну дійсність
- Г) буття людини
- Ґ) психофізіологічне буття

7. Якісними підходами до субстанції є:

- А) дуалізм
- Б) плюралізм
- В) матеріалізм
- Г) монізм
- Ґ) сервілізм

8. Найважливішими характеристиками буття в науковій картині світу є:

- А) статичність
- Б) динамічність
- В) еволюційність
- Г) революційність
- Ґ) багаторівневність

9. Синонімами буття можуть виступати:

- А) дійсність
- Б) небуття
- В) існування
- Г) суще
- Ґ) забуття

10. Філософськими проблемами буття займаються:

- А) метафізика
- Б) фізика
- В) антологія
- Г) онтологія
- Ґ) ідеалістична онтологія

11. Найзагальніші виміри буття осмислюються в межах таких позицій:

- А) детермінізм-індетермінізм
- Б) діалектика-метафізика
- В) екстерналізм-інтерналізм
- Г) раціоналізм-емпіризм
- Ґ) ідеалізм-матеріалізм

12. Онтологія намагається відповісти на питання про:

- А) структуру буття
- Б) прояви буття
- В) кількість буття
- Г) сутність буття
- Ґ) корисність буття

13. Співвідношення між метафізикою та онтологією таке:

- А) поняття метафізики ширше, ніж поняття онтології
- Б) предметом онтології є прояви буття, а метафізики – підстави буття
- В) поняття онтології ширше, ніж поняття метафізики
- Г) предметом метафізики є прояви буття, а онтології – підстави буття
- Ґ) онтологія вивчає принципово непізнане, а метафізика – пізнаване

14. Категоріями, через які уточнюється поняття „буття”, є:

- А) істина-хибність
- Б) причина-наслідок
- В) простір-час
- Г) річ, властивість, відношення
- Ґ) добро-зло

15. Можна вести мову про такі різновиди буття:

- А) дійсне буття
- Б) реальне буття
- В) духовне буття
- Г) об'єктивне буття
- Ґ) матеріальне буття

16. Формами чуттєвого рівня пізнання є:

- А) відчуття
- Б) сприйняття
- В) уявлення
- Г) досвід
- Ґ) умовивід

17. Основні гносеологічні проблеми:

- А) проблема істини
- Б) проблема суб'єкта
- В) проблема краси
- Г) проблема віри
- Ґ) проблема об'єкта

18. Слід виділяти такі аспекти пізнання

- А) вольовий
- Б) афективний
- В) інформативний
- Г) смисловий
- Ґ) матеріальний

19. Псевдонаукове знання має такі риси:

- А) ігнорування заперечень
- Б) неякісна перевірка міркувань
- В) відсутність автора
- Г) відкидання контраргументів
- Ґ) відсутність доказів

20. Суб'єктом пізнання може бути:

- А) суспільство
- Б) тварина
- В) група
- Г) вчений
- Ґ) метод

21. Формами раціонального рівня пізнання є:

- А) поняття
- Б) судження
- В) відчуття
- Г) практика
- Ґ) умовивід

22. Особливостями життєво-досвідного виду пізнання є:

- А) воно орієнтується на корисність
- Б) є найбільш інформативним
- В) забезпечує надійність міжлюдської взаємодії
- Г) вимагає спеціальної підготовки
- Ґ) приводить до помилкових висновків

23. Істину за змістом прийнято визначати як:

- А) узгодженість
- Б) домовленість
- В) абсолютність
- Г) недосяжність
- Ґ) корисність

24. Недоліками відчуттів прийнято вважати:

- А) залежність від зовнішнього середовища
- Б) залежність від стану організму
- В) відділення суттєвого від несуттєвого
- Г) обмеженість у засвоєнні інформації
- Ґ) узагальненість образів, що виникають

25. Різновидами ненаукового знання є:

- А) гіпернаукове
- Б) паранаукове
- В) донаукове
- Г) псевдонаукове
- Ґ) постнаукове

26. Можна говорити про такі рівні пізнання:

- А) діалектичний
- Б) чуттєвий
- В) почуттєвий
- Г) раціональний
- Ґ) синтезувальний

27. Особливостями уявлення є:

- А) близькість до форм раціонального пізнання
- Б) відображення окремих властивостей речей
- В) допомагають одержати образи нереального
- Г) відмежовують суттєве від несуттєвого
- Ґ) виникають внаслідок безпосереднього впливу зовнішніх подразників

28. Формами синтезувального рівня пізнання є:

- А) сприйняття
- Б) експеримент
- В) досвід
- Г) уявлення
- Ґ) практика

29. До видів пізнання відносять:

- А) істинний
- Б) хибний
- В) науковий
- Г) життєво-досвідний
- Ґ) ігровий

30. Рисами наукового знання є:

- А) дискурсивний тип мислення
- Б) наявність усвідомлених методів
- В) недискурсивний тип мислення
- Г) наявність спеціальної мови
- Ґ) орієнтація на віру

31. Свідомість має початок у часі – так твердять концепції:

- А) дуалістична
- Б) субстанційна
- В) трудова
- Г) релігійна
- Ґ) еволюційна

32. Істота, що володіє свідомістю:

- А) володіє здатністю мовлення
- Б) здійснює творче продукування
- В) генетично засвоює досвід
- Г) біологічно передає досвід
- Ґ) здатна до самофіксації

33. Субстанційна теорія свідомості наголошує на тому, що:

- А) свідомість є причиною самої себе
- Б) поява свідомості є наслідком зовнішніх чинників
- В) свідомість є проявом соціальності
- Г) можна вести мову лише про походження *людської* свідомості
- Ґ) свідомість само породжується

34. Недоліками еволюційної концепції походження свідомості є:

- А) вписування людини у світ природи
- Б) поступовість розвитку природи
- В) відсутність зв'язку між органічним розвитком та інтелектуальним
- Г) недоведеність еволюційної теорії
- Ґ) нерозділеність людського і тваринного

35. До змісту свідомості входять:

- А) самосвідомість
- Б) пам'ять
- В) інстинкти
- Г) рефлексії
- Ґ) увага

36. Існують такі теорії походження свідомості:

- А) релігійна
- Б) субстанційна
- В) духовна
- Г) еволюційна
- Ґ) революційна

37. Ознаками свідомості є:

- А) психіка
- Б) творчість
- В) мова
- Г) інформація
- Ґ) цілеспрямованість

38. Проблеми вивчення свідомості пов'язані з тим, що:

- А) неможливо назвати ознаки свідомості
- Б) неможливо запропонувати переконливе визначення свідомості
- В) неможливо вийти за її межі
- Г) неможливо зафіксувати приладами зміст свідомості
- Ґ) неможливо відокремити свідомість від психіки

39. При визначенні сутності свідомості слід мати на увазі:

- А) що вона є відображенням об'єктивного
- Б) що вона конструє об'єктивне
- В) що вона не вносить у світ того, чого немає
- Г) що вона володіє творчою функцією
- Ґ) що вона не може відображати світ

40. Недоліками трудової концепції походження свідомості є:

- А) відсутність зв'язку між працею та постанням свідомості
- Б) невідповідність між „віком” свідомості та знярядь праці
- В) неможливість „орозумнити” працею тварин
- Г) протиставлення індивідуальної та суспільної праці
- Ґ) абсолютизація трудового фактора

41. Основою свідомої діяльності є:

- А) цілеспрямованість
- Б) біологічність поведінки
- В) спадковість
- Г) соціокультурне середовище
- Ґ) усвідомлення суб'єктом самого себе

42. До змісту релігійної концепції свідомості належить:

- А) визнання факту одержання свідомості людиною
- Б) наділення людини особливим статусом з-поміж живого
- В) наполягання на недосконалості людини
- Г) неможливість встановити походження свідомості
- Ґ) отождолення Творця та людини

43. Формами суспільної свідомості є:

- А) наука
- Б) мораль
- В) мистецтво
- Г) техніка
- Ґ) психіка

44. Слід говорити про такі рівні свідомості:

- А) груповий
- Б) індивідуальний
- В) тваринний
- Г) суспільний
- Ґ) рослинний

45. Свідомість не має початку в часі – це випливає з таких теорій як:

- А) релігійна
- Б) єдиного інформаційного поля
- В) трудова
- Г) дуалістична
- Ґ) субстанційна

46. Поняття „метод” споріднене з поняттями:

- А) теорія
- Б) практика
- В) шлях
- Г) спосіб
- Ґ) прийом

47. Під поняттям методології розуміють:

- А) світоглядні принципи
- Б) вихідні аксіоми
- В) сукупність методів
- Г) наукове вчення про метод
- Ґ) конкретні методики

48. Евристичні методи забезпечують:

- А) первинну обробку фактів
- Б) активізацію творчого процесу
- В) скорочення шляху пошуку рішення
- Г) ефективність вирішення нестандартних завдань
- Г) формування гіпотез і теорій

49. Серед методів слід назвати такі:

- А) процедура
- Б) дедукція
- В) рецепт
- Г) аналіз
- Г) аналогія

50. Властивостями методу є:

- А) економність
- Б) ощадливість
- В) плідність
- Г) стерильність
- Г) надійність

51. Метод забезпечує:

- А) досягнення результатів пізнання
- Б) практичну виправданість знання
- В) підхід до вивчення явищ
- Г) корисність знання
- Г) практичне втілення знань

52. Властивості методу, які стосуються результату його застосування:

- А) надійність
- Б) плідність
- В) ясність
- Г) детермінованість
- Г) результативність

53. Методи слід поділяти на:

- А) загальнологічні
- Б) загальнотеоретичні
- В) загальнофілософські
- Г) загальнонаукові
- Г) загальнопрактичні

54. Від методів потрібно відрізнити такі форми як:

- А) процедури
- Б) аналізи
- В) алгоритми
- Г) рецепти
- Г) синтези

55. Метод безпосередньо пов'язаний з такими поняттями:

- А) комплекс
- Б) пізнання
- В) суб'єкт
- Г) об'єкт
- Г) відносність

56. Методи бувають за рівнями пізнання:

- А) емпіричні
- Б) теоретичні
- В) результативні
- Г) результативно-емпіричні
- Г) теоретико-емпіричні

57. Метод відрізняється від алгоритму усвідомленням:

- А) дій
- Б) результатів
- В) засобів
- Г) суб'єкта
- Г) об'єкта

58. Методи прийнято класифікувати:

- А) за видами наук
- Б) за корисністю
- В) за рівнями пізнання
- Г) за доступністю
- Г) за широтою використання

59. Існують такі складові методу:

- А) операціональна
- Б) концептуальна
- В) описова
- Г) оглядова
- Г) діагональна

60. Методами теоретичного пізнання є:

- А) „мислення вголос”
- Б) системно-структурний
- В) „мислення з олівцем”
- Г) аксіоматико-дедуктивний
- Г) гіпотетико-дедуктивний

61. Набутими статусами людської істоти є:

- А) особа
- Б) індивідуальність
- В) індивід
- Г) людина
- Г) особистість

62. До змісту ігрової версії антропогенезу належать твердження, що:

- А) сутнісні риси людини є результатом адаптації
- Б) людина стає людиною через потребу виживання
- В) людина стає собою завдяки активності, яка не зводиться до забезпечення матеріальних інтересів
- Г) особа протистоїть здоровим силам природи
- Г) сутнісні сили людини є наслідком реалізації свободи

63. Найважливішими філософськими стратегіями тлумачення людини називають:

- А) соціологізаторську
- Б) екзистенціально-персоналістську
- В) натуралізаторську
- Г) антропологічну
- Г) раціоналістичну

64. Поняття „особа” та „особистість” мають такі спільні риси:

- А) присвоюються людині спільнотою
- Б) здобуваються людиною впродовж життя
- В) позначають самодіяльну людську істоту
- Г) фіксують сукупність соціальних характеристик
- Г) мають юридично визначений статус

65. Найважливішими версіями антропогенезу є:

- А) фізикалістська
- Б) психоаналітична
- В) креаціоністська
- Г) мисленнєва
- Г) семіотична

66. Суто людськими якостями називають:

- А) віру
- Б) психіку
- В) активність
- Г) творчість
- Г) тілесність

67. Подвійний характер цінностей виявляється у тому, що:

- А) цінність тотожна своїй антицінності
- Б) цінність подібна до своєї антицінності
- В) цінність виключає свою антицінність
- Г) цінність визначається через свою антицінність
- Г) цінність протиставляється антицінності

68. Під „цінностями” в аксіології розуміють:

- А) те, що співпадає з „вартістю”
- Б) те, що може мати і позитивний, і негативний вияви
- В) те, що, на відміну від матеріальних предметів, належить до об’єктивного буття
- Г) те, що залежить від конкретного суб’єкта
- Г) те, що є значущим для людини

69. Характер цінностей в цілому визначається як:

- А) інтерсуб’єктивний
- Б) суб’єктивний
- В) відносний
- Г) соціокультурний
- Г) абсолютний

70. Підставами класифікації цінностей є:

- А) сфери буття
- Б) суб’єкти
- В) методи
- Г) сфери суспільного життя
- Г) давність

71. Видами свободи прийнято називати:

- А) свободу людини
- Б) позитивно-творчу свободу
- В) свободу дії
- Г) внутрішню свободу
- Г) зовнішню свободу

72. Ознаками культури називають:

- А) духовні цінності
- Б) те, що передається спадково-генетично
- В) правила міжлюдської взаємодії
- Г) моделі психічної активності індивіда
- Д) методи створення артефактів

73. Кризовість культури у ХХ ст. виявляється у таких явищах:

- А) розчарування у можливостях прогресу
- Б) поява явища європоцентричності культури
- В) радикальний вплив людини на планетарні параметри
- Г) занепад неklasичної думки
- Д) утвердженням неklasичного мислення

74. Ознаками культури називають:

- А) способи передачі матеріальних цінностей
- Б) методи обміну цінностями
- В) біологічні підстави свідомості
- Г) біологічні підстави психіки
- Д) матеріальні цінності

75. Специфічними рисами цивілізації слід вважати:

- А) прагнення до сакрального
- Б) наділення речей ефективністю
- В) прагнення до спрощення
- Г) намагання уніфікації
- Д) наділення речей самоцінністю

76. Ознаками культури називають:

- А) все, що має природне походження
- Б) світ природи, суспільства та техніки
- В) закономірності функціонування природи, психіки та суспільства
- Г) все, що має неприродне походження
- Д) генетичні закономірності людської поведінки

77. Найважливішими глобальними проблемами людства називають:

- А) соціально-екологічні
- Б) соціально-економічні
- В) проблеми виживання людини
- Г) проблеми людини
- Д) соціально-політичні

78. Зміст нейтрального відношення до техніки полягає у наступному:

- А) техніка є нейтральною відносно природного середовища
- Б) не слід захоплюватися можливостями техніки
- В) техніка є нейтральною відносно соціального розвитку
- Г) людина може по-різному використовувати техніку
- Д) техніка є лише засобом, який використовує людина

79. Характерними елементами техніки Х.Ленк та Г.Рополь називають:

- А) гармонія з природою
- Б) розкриття глибин упорядкування природи
- В) воля до влади над природою
- Г) знищення природи
- Д) вивільнення людини з-під влади природи

80. Постіндустріальна революція, з точки зору Г.Кана, полягатиме в:

- А) поверненні технологій до прямих зв'язків із природою
- Б) підпорядкуванні природи людині за допомогою техніки
- В) появі надійних засобів зв'язку
- Г) обмеженні біологічних потреб людини
- Д) побудові складноструктурованого суспільства

81. Характерними елементами техніки Х.Ленк та Г.Рополь називають:

- А) середовище буття
- Б) швидкість
- В) комплекс інструментів та засобів
- Г) самозабезпечення людського існування
- Д) відсутність безпеки

82. Під „технологією” мають на увазі:

- А) спосіб перетворення енергії або речовини
- Б) опис виробничих процесів
- В) процес накопичення знань
- Г) інтенсивний розвиток певної галузі
- Д) поширення ідей у масовій свідомості

83. Характерними елементами техніки Х.Ленк та Г.Рополь називають:

- А) еволюція живих організмів
- Б) втілення ідей та задумів людини
- В) теоретичне природознавство
- Г) інтелектуалізація діяльності
- Д) продукування надлишків продукції

84. Позиція Н.Еліаса в питанні співвідношення особи та суспільства передбачає:

- А) заперечення субстанційності і суспільства, і особи
- Б) обґрунтування розуміння суспільства як системи надособових зв'язків
- В) відмова від визнання первинності і особи, і суспільства
- Г) наполягання на первинності міжособових зв'язків
- Д) уподібнення цього відношення до відношення „частина-ціле”

85. Історія має власну якісну специфіку, оскільки:

- А) якісно відрізняється від космічних процесів
- Б) не може бути зведена лише до людської діяльності
- В) продовжує реалізацію законів функціонування всесвіту
- Г) суттєво відрізняється від природних явищ
- Д) є проявом природних закономірностей

86. Системність суспільства передбачає, що:

- А) всі сфери функціонування суспільства пов'язані
- Б) суспільство включене у систему природи
- В) всі суспільні процеси є впорядкованими
- Г) вилучення елемента суспільства суттєво впливає на всю систему
- Д) включення елемента в суспільство суттєво впливає на всю систему

87. Існування деякої ідеальної основи історії осмислюється в таких позиціях як:

- А) історичний номіналізм
- Б) історичний реалізм
- В) історичний абсолютизм
- Г) історичний перспективізм
- Д) історичний субстанціалізм

88. Суспільство прийнято розглядати як:

- А) тип соціальної інфраструктури
- Б) форму організації життєдіяльності
- В) вид природного буття людини
- Г) сферу політичних процесів та явищ
- Д) різновид тиску на індивіда

89. Найважливішими моделями спрямованості історичного процесу є:

- А) прогрес
- Б) лінійний варіант
- В) безконечний рух до мети
- Г) циклічний процес
- Д) завершений цілеспрямований процес

90. Чинниками людської діяльності, які впливають на історію, є:

- А) характер соціальних відносин
- Б) неусвідомлені історичні закони
- В) цінності європейської цивілізації
- Г) психічні характеристики людини
- Д) розвиток науки.

Ключі до тестових завдань

1. А+ Б- В+ Г- Г-	31. А- Б- В+ Г+ Г+	61. А+ Б+ В- Г- Г+
2. А+ Б- В+ Г+ Г-	32. А+ Б+ В- Г- Г+	62. А- Б- В+ Г- Г+
3. А+ Б- В+ Г- Г+	33. А+ Б- В- Г+ Г+	63. А+ Б+ В+ Г- Г+
4. А- Б+ В+ Г- Г+	34. А- Б- В+ Г+ Г+	64. А- Б+ В+ Г- Г-
5. А+ Б+ В- Г- Г+	35. А+ Б+ В- Г- Г+	65. А- Б+ В+ Г- Г+
6. А+ Б- В+ Г+ Г-	36. А+ Б+ В- Г+ Г-	66. А+ Б- В- Г+ Г-
7. А+ Б- В+ Г- Г-	37. А- Б+ В+ Г- Г+	67. А- Б- В+ Г+ Г+
8. А- Б+ В+ Г- Г+	38. А- Б+ В+ Г+ Г-	68. А- Б+ В- Г- Г+
9. А+ Б- В+ Г+ Г-	39. А+ Б+ В- Г+ Г-	69. А+ Б- В+ Г+ Г-
10. А+ Б- В- Г+ Г+	40. А- Б+ В+ Г- Г+	70. А+ Б+ В- Г+ Г-
11. А+ Б+ В- Г- Г+	41. А+ Б- В- Г+ Г+	71. А- Б- В+ Г+ Г+
12. А+ Б+ В- Г+ Г-	42. А+ Б+ В- Г+ Г-	72. А+ Б- В+ Г- Г+
13. А+ Б+ В- Г- Г-	43. А+ Б+ В+ Г- Г-	73. А+ Б- В+ Г- Г+
14. А- Б+ В+ Г+ Г-	44. А+ Б+ В- Г+ Г-	74. А+ Б+ В- Г- Г+
15. А- Б- В+ Г+ Г+	45. А- Б+ В- Г+ Г+	75. А- Б+ В+ Г+ Г-
16. А+ Б+ В+ Г- Г-	46. А- Б- В+ Г+ Г+	76. А- Б- В- Г+ Г-
17. А+ Б+ В- Г- Г+	47. А+ Б- В+ Г+ Г-	77. А+ Б+ В- Г+ Г+
18. А+ Б- В+ Г+ Г-	48. А- Б+ В+ Г+ Г-	78. А- Б- В- Г+ Г+
19. А+ Б+ В- Г+ Г-	49. А- Б+ В- Г+ Г+	79. А- Б+ В+ Г- Г+
20. А+ Б- В+ Г+ Г-	50. А+ Б- В+ Г- Г+	80. А+ Б- В- Г- Г-
21. А+ Б+ В- Г- Г+	51. А+ Б- В+ Г- Г+	81. А- Б- В+ Г+ Г-
22. А+ Б+ В+ Г- Г-	52. А+ Б+ В- Г- Г+	82. А+ Б+ В- Г- Г-
23. А+ Б+ В+ Г- Г+	53. А+ Б- В+ Г+ Г-	83. А- Б+ В- Г- Г+
24. А+ Б+ В- Г+ Г-	54. А+ Б- В+ Г+ Г-	84. А+ Б- В+ Г- Г-
25. А- Б+ В+ Г+ Г-	55. А- Б+ В+ Г+ Г-	85. А+ Б+ В- Г+ Г-
26. А- Б+ В- Г+ Г+	56. А+ Б+ В- Г- Г+	86. А+ Б- В- Г+ Г+
27. А+ Б- В+ Г+ Г-	57. А+ Б+ В+ Г- Г-	87. А+ Б- В- Г- Г+
28. А- Б+ В+ Г- Г+	58. А+ Б- В+ Г- Г+	88. А+ Б+ В- Г- Г-
29. А- Б- В+ Г+ Г+	59. А+ Б+ В+ Г- Г-	89. А+ Б+ В- Г+ Г+
30. А+ Б+ В- Г+ Г-	60. А- Б+ В- Г+ Г+	90. А+ Б- В- Г+ Г+

1. Баранец Н.Г. Философия науки (учебник для аспирантов). – Ульяновск: Издатель Качалин Александр Васильевич, 2013. – 318 с.
2. Баранов Г.В. Философский практикум: Учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по гуманитарным направлениям и специальностям / Под ред. проф. В.Н.Лавриненко. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 527 с.
3. Будко В. В. Философия науки: Учебное пособие / В. В. Будко. – Харьков: Консум, 2005. – 268 с.
4. Бучило Н.Ф. Философия. Учебное пособие / Н.Ф.Бучило, А.Н.Чумаков. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 447 с.
5. Гусев В.І. Вступ до метафізики: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2004. – 488с.
6. Данильян О.Г. Основы філософії: Навч. посібник / О.Г.Данильян, В.М.Тараненко. – Харків: Право, 2003. – 352 с.
7. Данильян О.Г. Философия: Учебник / О.Г.Данильян, В.М.Тараненко. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 512 с.
8. Иванов А.В., Миронов В.В. Университетские лекции по метафизике. – М.: „Современные тетради”, 2004. – 647 с.
9. Кальной И.И. Философия. Учебное пособие. – Симферополь: Бизнес-Информ, 2002. – 448 с.
10. Кармин А.С., Бернацкий Г.Г. Философия. – СПб.: Изд-во ДНК, 2001. – 536 с.
11. Киричок О.Б. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 381с.
12. Краткий философский словарь / А.П.Алексеев, Г.Г.Васильев [и др.]; под ред. А.П.Алексеева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Вслби, Изд-во Проспект, 2008. – 496 с.
13. Лекторский В.А. Эпистемология классическая и неклассическая. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 256 с.
14. Микешина Л. А. Философия науки: Современная эпистемология. Научное знание в динамике культуры. Методология научного исследования: учеб. пособие / Л. А. Микешина. – М.: Прогресс-Традиция; МПСИ; Флинта, 2005. – 464 с.
15. Миронов В.В., Иванов А.В. Онтология и теория познания: Учебник. – М.: Гардарики, 2005. – 447 с.
16. Некрасов С.И. Философия науки и техники: тематический словарь справочник. Учебное пособие / Некрасов С.И., Некрасова Н.А. – Орёл: ОГУ, 2010. – 289 с.
17. Новая философская энциклопедия: В 4 т. / Ин-т философии РАН. – М.: Мысль, 2010.
18. Новейший философский словарь. 3-е изд., исправл. – Мн.: Книжный Дом, 2003. – 1280 с.
19. Орешников И.М. Философия науки и техники: Учеб. пособие. – Уфа: Изд-во УГНТУ, 1999. – 127 с.

20. Пазенок В.С. Філософія : навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2008. – 280 с.
21. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: Каравела; Львів: Новий світ-2000, 2001. – 448с.
22. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів: Магнолія плюс; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. – 506с.
23. Подольська Є.А. Філософія. Підручник. – К.: Фірма „Інкос”, Центр навчальної літератури, 2006. – 704 с.
24. Присухін С.І. Філософія: навч. посіб./ С.І.Присухін. – К.: КНЕУ, 2008. – 361, [7] с.
25. Присухін С.І. Філософія: Навч. посіб./ С.І.Присухін. – У 2 ч. – Ч.ІІ. Система філософії у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях. – К.: КНЕУ, 2006. – 168 с.
26. Причепій Є.М. Філософія: підручник / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – К.: Академвидав, 2006. – 592 с.
27. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки: підручник для студ. вищих навч. закл. / Е.П.Семенюк, В.П.Мельник. – Львів: Світ, 2006. – 152 с.
28. Сілаєва Т.О. Філософія: Курс лекцій / Т.О.Сілаєва. – Тернопіль: СМП „Астон”, 2000. – 160 с.
29. Современный философский словарь / Под общ. ред. д.ф.н., проф. В.Е.Кемерова. – 2-е изд., испр. и доп. – Лондон, Франкфурт-на-Майне, Париж, Люксембург, Москва, Минск: „ПАНПРИНТ”, 1998. – 1064 с.
30. Ушаков Е. В. Введение в философию и методологию науки: Учебник / Е. В. Ушаков. – М.: Издательство „Экзамен”, 2005. – 528 с. – (Серия „Учебник для вузов”).
31. Философия и методология познания: Учебник для магистров и аспирантов — Санкт-Петербургский университет МВД России; Академия права, экономики и безопасности жизнедеятельности; СПбГУ; СПбГАУ; ИпиП (СПб.) / Под общ. и науч. ред. В.Л. Обухова, Ю.Н. Солонина, В.П. Сальникова и В.В. Васильковой. – СПб.: Фонд поддержки науки и образования в области правоохранительной деятельности „Университет”, 2003. – 560 с.
32. Філософія: Навч. посіб. / Л. Губерський, І. Надольний, В. Андрущенко та ін.; за ред. І. Надольного. – К.: Вікар, 2008. – 534 с.
33. Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.П.Щерба, В.К.Щедрін, О.А.Заглада; За заг. ред. С.П.Щерби. – К.: МАУП, 2004. – 216 с.
34. Философия науки в вопросах и ответах: Учебное пособие для аспирантов / В. П. Кохановский [и др.]. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 352 с. – (Высшее образование).
35. Философия науки: учеб. пособие для вузов / под ред. С. А. Лебедева. – Изд. 5-е, перераб. и доп. – М.: Академический Проект; Альма Матер, 2007. – 731 с. – („Gaudemus”).
36. Философия: учебник / под ред. А.Ф.Зотова, В.В.Миронова, А.В.Разина. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический проект, 2009. – 688 с.
37. Философия: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / В.С.Стёпин [и др.]; под общ ред. Я.С.Яскевич. – Минск: РИВШ, 2006. – 624 с.
38. Философия: Учебное пособие. 5-е изд. / под ред. проф. М.Н.Щербинина. – Тюмень: Издательство Тюменского государственного университета, 2010. – 388 с.
39. Философский словарь / Под ред. И.Т.Фролова. – 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2001. – 719 с.
40. Філософський енциклопедичний словник / Гол. ред. В. І. Шинкарук. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
41. Цофнас А.Ю. Гносеология: Учебное пособие. – К.: Алерта, 2005. – 232 с.
42. Штанько В. И. Философия и методология науки. Учебное пособие для аспирантов и магистрантов естественнонаучных и технических вузов / В. И. Штанько. – Харьков: ХНУРЭ, 2002. – 292 с.

Навчальне видання

Р.П. Даниляк

Філософія: методичні рекомендації

Підп. до друку 04.02.2014. Формат 60x84/16.

Папір офс. Друк цифровий. Гарн. Times New Roman.

Умовн. др. арк. 2,56. Наклад 50.

Видавець та виготівник «Симфонія форте»

76019, м. Івано-Франківськ, вул. Крайківського, 2

тел. (0342) 77-98-92

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців та виготівників видавничої продукції: серія ДК № 3312 від 12.11.2008 р.